

mehi, kes nii ja nii mitu rubla aastas joomise ehl muude tühjad asjade pääle ära kulutawad, aga kui tarwis on meie priikslasfmise ja priikslasfja, armas, taja ja helde keisri Aleksandri I. mälestuse kasuks mõni kopik anda, siis wiit kopikut kümme korda kätte wahel teerutawad ja wiimaks — ometi fotti tagasi panewad! Weel on meie hulgas mehi, kes pahaks panewad, kui teisedgi midagi annawad selle kooli kasuks? — Et Aleksandri koolil wäliseid waenlasi on, ei ole sugugi ime, sest igal suuremal asjal on neid olnud, päälegi kui mõni kardab oma kasu sääl juures wähenewat, siis on see iseenesest mõista.

See sõik, mis siin nimetasin, on paha ja kurb küll ja tunnistab, et meie suguwendadel Soomlastel ja naabritel Sakslastel hääd tükk õigust on, kui nad ütlewad: „Gestlased on tuim rahwas ja rumal ka. Sulase meel on nii nende omaks saanud, et neist ialgi eluarendajat ei saa. Nad on unised ja nii tõlbi meelega, et nad aru ei saa, mis nende kasuks waja on. Nad on waimu poolest nii juhmid ja tuhmid, et nad ei mõista oma jalal seissta, waid peawad ikka pimedada wiisil tallutatud sama.“ See on must kaju, mis meile meist enestest siia filmade ette on maalitud. Kui ta ka enam nii hull ei ole, kui ka nii mitmed meie seast wästmata ja ilma palgata tööd teewad meie rahwa kasuks ja mitmed ka sadade kaupabi on annud, siisgi on neid ikka weel liig wähe.

Muidugi, kui endid Soomlaste kõrwa seame, siis peame küll ära ehmatama, kui wäga tagasi oleme jäänud. Nendel on oma keeles gymnasi-koolid, mis hoopis paremine ütsewad kui wõõra keele

omad sääl kõrwas. Ka suure-kooli pääl loewad mõned professorid Soome keeli, mis pääle meie siin weel ei tohi mõteldagi. Aga ka neile ei ole see muudu tulnud, kui usina töö läbi. Alles wiiekümne aasta eest õeldi Soome maal ka: kes Soome keeles wõib ülemat õpetust anda, on ju harimata ja waene! Kuda on nüüd asjad hoopis teiseks läinud! Müüd wõib näha, et Soome keel sugugi waene ei ole ülemate õpetuste tarwis, sest ta on nii kaugele haritud, et see wäga hästi wõimalik on.

Soomlastel on kirjameeste selts, kellel tuhandete kaupabi osawõtjaid, aitajaid ja liikmid on. Aga auu wäärt Soomlane arwab auu asjaks seltsile abiks liiia. Selle pärast tulewad hääd raamatud wälja, sest et suuremal hulgal sefs jõud on, mis wähem hull mitte teha ei jõuaks. Sureb mõni jõuukam mees, jätab ta kirjameeste seltsile osa pärida, mis tõeste parem on, kui tihti pärandajate tülitsemised ja kohtukäimised jagamise juures. Mõni teine jõuukas mees saadab mõni kord üsna tuhandete kaupabi seltsile abi, ja asjad lähewad ilusti.

Kus meil seda leida on? Meil on ka kirjameeste selts, waewalt paar sada liiget, ei aitajaid, toetajaid küskil! Kes tahaks aidata, sel jõudu ei ole, sel jõudu on, see ei taha sest teadagi. Kus sel wiisil hääd raamatud peawad tulema, mille trükkimine sadade kaupabi raha maksab? Pääle selle ei õstetagi neid, kui neid mõni on. Wana tühje kurjategijate ja rööwlite juttusid aga loetakse ja antakse nende eest mõnigi kopik ära. Ometi ei anna niisugused raamatud õpetust ega kasulist ajawiidet.